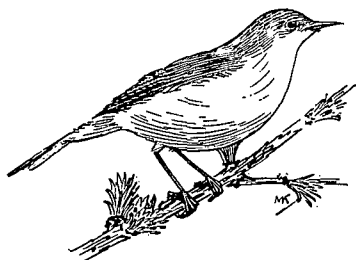

Winterwaarneming van de Tjiftjaf te Middelburg

Op tweede kersdag 1966 zagen wij, de heer K. van der Vliet, mevrouw C. van der Vliet-de Kraker en schrijver dezes, op het langevielebolwerk te Middelburg een kleine ongeveer 11 cm grote zangvogel tussen de struiken fourageren. De vogel was van boven grijs van kleur met een vleugje groen en geel. Het bleek al terstond dat het hier geen goudhaantje betrof. Het dier was zichtbaar groter en het gedrag zich vergelijken met een goudhaantje ook veel rustiger. Reden te meer voor ons om met meer dan gewone belangstelling de gedragingen van dit vogeltje gade te slaan. Het diertje was kennelijk op insectenjacht tussen de dichte bossige struiken.

Later kwam het te voorschijn en streek op het gazon neer en het liet zich nu in de winterzon van alle zijden bewonderen.

Vanachter de huiskamerramen konden wij de vogel rustig bestuderen op slechts 3 m afstand. Opvallend was voorts het vrij regelmatig trekken met vleugels en staart. Duidelijk konden wij nu ook de onderzijde van de vogel zien: grijs witachtig met op de borst een vleugje geel. Goed zichtbaar op zo'n korte afstand was ook een zwakke lichte oogstreep en vleugelstreep. Het werd ons duidelijk dat we hier te maken hadden met een tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*). De zwarte poten waren ook te zien. Dit werd nog versterkt door het verdere ge-

drag: Op een gegeven moment vloog de vogel op en fladderde tot ca. 1½ meter omhoog en streek daarna weer neer. Typisch voor een *Phylloscopus* en heel even denkend aan de insectenvlucht van een vliegenvanger. Daarna vloog het dier weer op en zette zich vervolgens op een ca. 2 m hoge houten schutting. Door de 7 x 30 kijker - die inmiddels gehaald was - konden wij kleur en tekening én gedrag nogmaals zeer goed observeren. Trekkend met staart en vleugels bleef het daar ruim 20 seconden zitten in de laagstaande zon. (Een heel merkwaardig gezicht overigens om midden in de winter met een kerstboom op de voorgrond een tjiftjaf te zien in de tuin).

Na enige tijd vloog de vogel weg en verdween tussen de struiken.

Opgemerkt zij nog dat dichtbij de waarnemingsplaats het gehele jaar door veel vogels vertoeven omdat het een geliefde plek is van publiek en van gemeentewerken om er de vogels te voederen.

Het weer was op deze 26e december zeer helder, nagenoeg windstil en de temperatuur was in de schaduw even onder nul. In de zon ongeveer plus 8 graden Celcius. In de beschutting van bomen en struiken die hier na 1946 zijn aangeplant, en die bestaat uit canada populieren, kastanjes, vlieren, berberis, kornoelje, forsythia etc. zullen er nog voldoende insecten geleefd hebben om de tjiftjaf van voedsel te kunnen voorzien. Ook vlogen in de zonnestralen laag boven de grond nog wat z.g. 'wintermuggen'.

Van belang voor deze zeldzaam late waarneming van een tjiftjaf is ook dat de winter in Zeeland tot 26 december zacht was en vorst van enige betekenis niet was voorgekomen, afgezien van een kort durende koude-inval met wat sneeuw in begin november 1966. Mogelijk was het dus een z.g. 'overwinteringsgeval'. De nacht van

25 op 26 december was een stralingsnacht waarbij onder invloed van het overtrekken van een rug van hoge luchtdruk tussen twee zachtweer-depressies in, het even opklaarde en tengevolge van de uitstraling de temperatuur tijdelijk enige graden onder het vriespunt daalde. Overdag liep het kwik weer boven nul op. Recent is alleen uit december 1960 uit Zeeland een tjiftjaf-waarneming bekend, die gedaan is in Haamstede. Recent is er ook een waargenomen in januari, dat was eveneens te Middelburg door Mr. T. Lebrecht, die van 16-22 jan. 1961 is gezien (zie Limosa 36-39). In februari heb ik het genoeg gehad eveneens een tjiftjaf te Middelburg waar te nemen. Dat was in febr. 1965. Maar het dier was veel grauwer van kleur dan de 'gewone' tjiftjaf. Volgens mededelingen van de heer A. N. Swart uit Amsterdam hadden we hier vermoedelijk dan ook te doen met een Oost Russische tjiftjaf (*Phylloscopus collybita fulvescens*). Zie voor uitvoerige beschrijving van deze Oost Russische vogel 'Natura' no. 6 en no. 9, 1965. Helaas was ik niet in de gelegenheid om in januari en februari j.l. nog verdere naspelingen te doen op de plaats waar wij in december 1966 de tjiftjaf hadden waar-

genomen. Mogelijk heeft het diertje er nog lang vertoefd, gezien het buitengewoon zachte weer tot midden februari, dat slechts door vier vorstdagen van 6-10 januari is onderbroken geweest. Op Walcheren heeft het in die periode echter gemiddeld nauwelijks vier graden gevoren en sneeuw van betekenis is er niet gevallen. Na de 10e januari steeg de gemiddelde temperatuur sterk met een maximum van eind januari tot en met de eerste dekade van februari van 9 tot 13 graden boven het vriespunt. Vele insecten vertoonden zich en zwermen muggen dansten in de zonneschijn. Naar mijn gevoel ideaal voor een - overwinterende - tjiftjaf.

Bij het typen van dit artikel bereikte mij een berichtje uit Schouwen en Duiveland dat daar eind januari j.l. eveneens een tjiftjaf is gezien.

Gezien de meldingen van deze soort de laatste jaren zou men haast gaan opmaken dat de tjiftjaf meer zal voorkomen dan we tot dusver weten ... of is het alleen een gevolg dat steeds meer mensen intensief op vogels gaan letten ...??

Er zijn weer schapen op de Strabrechtse Heide

Het bijna uitgestorven Kempisch heideschaap zal worden gered en op de Strabrechtse Heide zal binnenkort weer een schaapskudde lopen.

Dit besluit komt laat: in raszuivere vorm komt dit landras van heideschapen nagenoeg niet meer voor. Het is echter nog niet te laat. Er konden reeds een zestal min of meer zuivere Kempische heideschapen worden aangekocht. Deze hebben al lammeren. Door terugkruising, eventueel via verwante schapenrassen is volgens deskundigen, w.o. Prof. Dr. R. A. Hirschfeld te Utrecht, terugwinnen van het Kempisch Heideschaap nog goed mogelijk. Ook voor het beheer als natuureservaat van de Strabrechtse Heide is invoering van een schaapskudde van groot belang.

De Stichting 'Het Kempisch Heideschaap'

Het bovenstaande zal worden nagestreefd door de stichting 'Het Kempisch Heideschaap'. De stichtingsakte is verleden op maandag 13 maart te Helmond.

Het stichtingsbestuur bestaat uit: Mr. F. van Lanschot, burgemeester van Geldrop (voorzitter), de heer J. M. Boerenkamp, burgemeester van Someren (secretaris), mevrouw R. van Alphen-Carp te Helmond, de heer J. Wille, dierenarts te Heeze, de heer H. M. van Kuik, loco-burgemeester van Mierlo. De stichting is gevestigd te Someren.

Het beheer over de kudde is opgedragen aan de heer Willem Iven te Duizel, welke ook de Strabrechtse Heide beheert.

De heer J. Wille, dierenarts te Heeze, heeft zich belast met de terugkruising (waartoe het opzetten en bijhouden van een 'stamboek' behoort) en de zorg voor de gezondheid van de schapen.

De stichting is het gevolg van een besluit van de Contactcommissie voor het beheer van de Strabrechtse Heide (zie hierna), welke in 1965 besloot tot het invoeren van een schaapskudde op deze heide. De voorbereiding daartoe werd in handen gelegd van een werkkommissie welke begin van dit jaar haar werkzaamheden afsloot door haar bevindingen vast te leggen in een rapport.